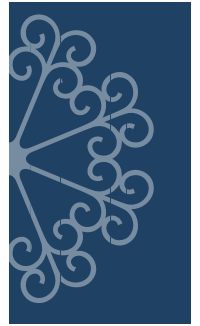

בית מדרש

559

פרשת ויגש

זמני כניסת ויציאת השבת

★

☾

17:29	16:13	ירושלים
17:30	16:29	בני ברק
17:45	16:28	ציריך
17:27	15:58	וינה
18:02	16:29	אנטוורפן
18:02	16:38	פריז
16:59	15:49	לונדון

דבר הישיבה

הישיבה היא המקום הראוי

ביותר לנתינת צדקה

שח מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל:

עלינו לדעת שבכל דבר יש מהלך וסדר, אין דבר הפועל ללא כל צורה וחשבון. היה לנו לאחרונה נידון בין בני המשפחה בענין מצות צדקה, אם ראוי לתת תחילה צדקה לתלמיד חכם שיש בזה מעלה של החזקת תורה, או שראוי לתת תחילה לשיבה.

וכן בידידי הוה עובדא, שבאו אלי כמה פעמים לשאול אותי מהו המקום הראוי לתת כספי צדקה, ואני רגיל להשיב – אף שאני נוגע בדבר, שהישיבה היא המקום הראוי ביותר לנתינת כספי צדקה, ואף יותר מנתינה לתלמידי חכמים.

אמנם לא כולם מסכימים עמי, אך אני נוהג להראות את המובא בהגהות מעשי למלך על הספר חפץ חיים ע"ה (בראשית מט, יג), שבעל החפץ חיים זיע"א השתדל להבליט ביחוד את גודל הזכות של התורם לשיבה ולא הפליג בנתינת החזקת בני הישיבה, הרי שהחזקת ישיבה קודמת להחזקת תלמידי חכמים.

(שיחות רבי נתן צבי)

"הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובוה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה" (מרן המושגי הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל ממיר)

מתורת רבותינו

ניצלת תן תודה, מה אכפת לך שנצלו אחרים...

ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם (מה, ה).

וכביכול בשבילו נברא העולם (סנהדרין לז)! לכמה הכרת הטוב מתחייב בכך! ואכן, גם השני בן יחיד, והשלישי, אבל בראש ובראשונה מודה אני על ההנהגה עמי!

זהו שאמר יוסף לאחיו: אם אצביע על יד ה' שהנחתה אותי, ופרנסה את המצרים, תהיו כאותו אורח רע שאומר שבעל הבית טרח עבורו ועבור בניו, והוא אוכל רק בדרך אגב... אבל עליהם להבין שעבורם טרח, ולמחייתם דאג, ועליהם להכיר טובה כאותו אורח טוב!

ואספה, כשאירע נס ההצלה מעמק הבכא לפתח התקווה בשנחאי, הראיתי כמה חסדים נעשו עמנו, לאין שיעור ולפתע שאל אחד השומעים: "אמנם כן, אבל מדוע הצטרפו אלינו כמה חילוניים?" הרי לה, "אורח רע מה הוא אומר!" ניצלת תן תודה, מה אכפת לך שנצלו אחרים...

אבוא בם (עמי' פה

שח המושגי הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: כשהייתי צעיר לימים, התקשיתי. יוסף אמר לאחיו "אל תעצבו... כי למחיה שלחני אלקים לפניכם". מדוע שם דגש על כך, ואמה: "וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה (שם, ז). אם רצה להראות להם שלא הם ששלחוהו אלא ממורם ניהלו הכל, יכול היה להצביע על כך שעבד שהוואשם בעבירות קלון והושם בבזיון, נהפך בן לילה למושל מצרים וניהל את המדינה כרצונו, מל את כולם והעביר את העם מקצה לקצה, האין זו יד השם?! ומדוע לא הזכיר יוסף אלא את הצלת אחיו מרעב כהוכחה שיד ה' עשתה זאת.

והתשובה, שאמר (ברכות נח) אורח טוב מה הוא אומה, כל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא בשבילי. אורח רע מה הוא אומה, כל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא לעצמו ולבני ביתו.

חייב אדם לדעת שהוא כבנו יחידו של בורא עולם,

גודל מעלתו של אדם המשמח את חבריו ומחיה את נפשו

ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים וגו' ותחי רוח יעקב אביהם (בראשית מה, כז).

אומר מורנו מורנו הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל: ונראה דהטעם שזכתה לזה הוא מדה כנגד מדה, דבזה שבישרה ליעקב שיוסף חי הרי החייתה את רוחו כדכתיב "ותחי רוח יעקב אביהם", ומשום כך < זכתה שהיא עצמה תחיה חיי נצח לעולם ועד, ואין למלאך המות שליטה עליה, וכנגד החיים שהחייתה את יעקב זכתה לחיי עולם.

ולמדנו מזה גודל מעלתו של אדם המשמח את חבריו ומחיה את נפשו, עד כדי שזכתה ליכנס באופן זה לגן עדן, ומצד השני של המטבע הבאנו בפרשת בראשית שהטעם שנגזרה מיתה על הבל, הוא משום שלא שאל את קין 'למה נפלנו פניך'.

משולחן רבי אליהו ברוך

איתא בחז"ל (הובא בתרגום יונתן להלן מו, יז) שסרח בת אשר היא זו שבישרה ליעקב דיוסף קיים, ומשום כך זכתה סרח בת אשר ליכנס בעודה בחיים לגן עדן והיא אחת מתשעה שנכנסו לגן עדן בחייהם. ועיין עוד בת"י בפרשת פנחס (במדבר כו, מו) שהוסיף שנכנסה לגן עדן עם ששים רבוא מלאכים בזכות זה שבישרה ליעקב שיוסף חי. ורבותינו בעלי התוספות (בספר הדר זקנים לעיל פסוק כו) הביאו מדרש שסרח בת אשר יצאה לקראת האחים בחזרתם ממצרים, ושמעה שהיו מדברים מן יוסף וכי הוא חי, ורצתה והקדימה והגידה ליעקב, ואמר לה כן תחי, ומברכתו של צדיק עדיין היא חיה, והיינו דאיתא בסדר עולם סרח בת אשר חיה לעולם ע"ש. אכן יעויין בבעל הטורים בפרשת וזאת הברכה (דברים לג, כד), שכתב שידעה כן בנבואה.

אין תכלית לשום שמחה בעולם בלי להשתתף בה יחד עם זולתו!

ובני בנימין בלע ובכר וגו' מופים וחופים וארד (מו, כא).

שאל מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, מובן הוא מאד הצער של "הוא לא ראה

מופים וחופים, הוא לא ראה בחופתי ואני לא ראיתי בחופתי. (סוטה דף ל"ו ע"ב)

מתורת רבותינו

בחופתי", אך אינני מבין מה הוא הצער הגדול של
"ואני לא ראיתי בחופתי?"

וביאר בתירוץ נפלא, כאשר אין יכולת להשתתף
בשמחת הזולת, הרי זוהי צרה שראוי להנציח אותה
בשם בנו, כי אין תכלית לשום שמחה בעולם בלי

להשתתף בה יחד עם זולתו!
מח ולב (עמ' קי"ב)

הבושה לעתיד לבוא שחשבו על עבירה שהיא מצוה

כתוב במדרש (בר"ר יוגש) 'אמר אבא כהן ברדלא
אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה יוסף קטנן
של שבטים לא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו
מפניו לכשיבא הקדוש ברוך הוא ויוכיח לכל אחד
לפי מה שהוא על אחת כמה וכמה.'

וברש"י ביאר שנבהלו מפני הבושה, וצריך להבין
מה הבושה שהיתה להם והרי ברור שסברו שכל
מה שעשו עמו היה עפ"י דין שהרי צרפו את הקב"ה
למנין עשרה בחרם, ובודאי לא היה להם צד שהוא

עבירה, ואחר מכירתו עשו סעודה ואכלו לחם וכתבו
ע"ז חז"ל (פסיקתא פרשת כי תשא) 'א"ר יהודה
הלוי בי רבי שלום הסיבה אחת שישבו השבטים
ונטלו עצה על יוסף למוכרו זיכה את כל העולם כולו
שנמכר למצרים וכלכל את כל העולם בשני הרעב,
וישבו לאכל לחם להאכיל לחם לכל העולם, ואם
עבירתם שלהם גרמה לכל העולם שיחיזקו זכותם על
אחת כמה וכמה.'

אכן נראה שמבואר כאן גודל החשש שצריך להיות

לכל אחד לא על מה שהוא יודע שזה עבירה אלא
על מה שהוא חושב שזה מצוה, והוא גודל הבושה
שלעתיד לבוא יוכח לאדם שאותם דברים שחשב
שהם מצוות הרבה פעמים הוא חלילה להיפך, וזה
היה אצל האחים שכשראו את מעלתו של יוסף הבינו
שהם חשבו שצרפו את הקב"ה למעשה שלהם אבל
באמת היה להם טעות בכל המהלך.

מורנו המשגיח הגה"צ רבי אהרן דוד חדש זצוק"ל

בזמן שהצבור שרוי בצער – אין לומר שלום עלי נפשי

ויכלכל יוסף וגו' לחם לפי הטף (מז, יב).

ובספורנו: אף על פי שהיה בידו להרבות להם מזון
נתן להם במדה מספקת, כאמרם ז"ל (תענית יא א)
בזמן שהצבור שרוי בצער אל יאמר אדם אלך אני

אוכל ואשתה ושלום עליך נפשי.
לא כנהוג אצל השרים שלנו לחיות לעצמם בכל
הרחבה ופאר, בלי התחשב אם אחרים אף גוועים

ברעב, אלא יוסף הסתפק לעצמו כפי הצורך ודי'.

דעת תורה - ביאורים

אי"ה נשתדל להביא מידי שבוע מכתב מגדולי רבותינו
לבית מיר בענייני הזמן או הפרשה.

מדור
חדש

מכתבי רבותינו

**"ובעלי התורה הי' חכמים בכל חכמות שבעולם, כי התורה נותנת חכמה אף
בכל הענינים, כמו שראינו מעלת יוסף הצדיק בכל חכמות אף בעניני מלכות,
דיפלומטיא, פאליטיק, כי בלתי זאת, אי אפשר לקנות לב כל חכמי מצרים..."**

מכתב בענייניא דיומא בפרשת השבוע ששלח הגה"צ המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל לפני פ"ו שנה
בשנת תרצ"ט מהישיבה במיר (אור יחזקאל מכתבים - מכתב כב):

יום א' שבט תרצ"ט. מיה.

רב שלוי וברכה לידידי היקר הרב...

אחדשה"ט באהבה רבה.

קבלתי מכתבו מכבד, באמת רצוני לבוא עמו תמיד בכתובים כי חביב
עלי, בפרט כי אולי יתכן שע"י יהי' איזה תועלת לרבים, אך מצב הענינים
נותנים כן שאין אני נותן תשובה מהירה כיאות להכותב ולמבקש תשובתי
ידידי, בדעתי כי כבר שוב קיבל לדבר ולחזק בדברי חכמה ויראה, כי אין
לאדם להתרשל בענינים כאלו בעת כזו כי ממש הוא פקוד נפש, ועת הזו
נאמר פז, כל מה שאדם יודע שבזאת יהי' חיזוק לזולתו יתכן שמחויב
למסור לזולתו, שהעניות והדלות בחכמה היא מבהיל מאד ר"ל...

והעיקר אשר התפעלתי בפרשה זו יוגש - שביעי - וילקט יוסף את כל
הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען וכו' עיין ברמב"ן על הפסוק הזה,
כי הדבר מוקשה מאד, הלא ידוע כמה התורה מקצרת בדברים כי הלכות
גדולות תלויים בתורה רק באות אחת וכאן התורה מאריכה כ"כ, כמעט
כל הפרשה הוא בדברים מיותרים אשר אין לנו שום לימוד, הנה הרמב"ן
ז"ל - ספר הכתוב זה וגמר כל הענין בכל הפרשה להודיע מעלת יוסף

בחכמה ובתבונה ובדעת, כי הי' איש אמונים שהביא כל הכסף בית פרעה וכו'.
שאלתי, איזה תועלת יש לנו מזאת, הלא התורה נתנה גם לנו. אך להודיע
כמה חביב בעיני ד' ית' מי שמנהג הענינים בדרך חכמה עפ"י דרכי התורה
כי אינו רוצה בכסילים, וכדאי ליתן על זאת כל הפרשה, ואמרנו, כי התורה
רוצה בחכמה, ובעלי התורה הי' חכמים בכל חכמות שבעולם, כי התורה
נותנת חכמה אף בכל הענינים, כמו שראינו מעלת יוסף הצדיק בכל חכמות
אף בעניני מלכות, דיפלומטיא, פאליטיק, כי בלתי זאת, אי אפשר לקנות
לב כל חכמי מצרים כענין שני (תהלים ק"ה כ"ב) "לאסור שריו בנפשו וזקניו
יחכם", ולא הי' בידו להשיג כל הכסף הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען.

ואמרנו היום, הנה זה לימוד על כל עניני האדם שצריך להיות בחכמה, כענין
שאמר הכתוב גם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר ואמר לכל כי סכל הוא,
(קהלת י' י"ג) עיין ברש"י - בהליכתו ובדיבורו הכל מכירין כי סכל הוא, הנה
הכ' מבקר כי גם ההילוך של אדם צריך להיות עפ"י דרכי החכמה, כן כל
הענינים, וכ"ש כי עניני הנפש צריכים להיות רק עפ"י דרכי החכמה, כי בכל
מעשה המצוה מוכרח גם החכמה של המעשה הזו, והמעשה מחזק החכמה

בסיום המכתב כותב המשגיח זצ"ל: "אצלינו ב"ה הכל בשלוי, הימים האלו
מסוגלים להשתתף מה בצער הציבור ולהיות נושא בעול..."

לרגל מלאות מ"ו שנה להסתלקותו של מרן ראש הישיבה שה"ת הגאון הגדול רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל

חיים שיש בהם מידות טובות

יריעה מרתקת על גאונותו במידות טובה לזולת | מאמר ב'

רבי חיים - שלשאת בעול פירושו רק לעזור לשני כשאדם נפצע וכבר חבשו אותו הוא הרי עדיין בעל יסורים! ולדעתם אי אפשר לעזור לו יותר, אבל אין זה נכון, כי עדיין ניתן לעזור לו ע"י שנתחלק איתו בכאבו!

רגשות חמים אלו באו לידי ביטוי מיוחד בעת עריכת תפילותיו על קברי הצדיקים. מרן היה נוהג בכל שנה בערבי הימים הנוראים להשתטח על קברות כפי שנפסק בהלכה.

פעם בחזרתו מקברו של האור החיים הקדוש, נעצר זמן רב ליד מצבת 'יד אבשלום' ולתדהמת מלווי נראה מתפלל. באותה שנה בשיחת ליל יום כיפור אותה שנה, פיענח בפני הצבור את משמעות אותה תפלה. 'מלווי התבוננו כי - מה יש להתפלל על מצבת החיים הזו?! שכמאמר חז"ל נזקק דוד לשבע תפלות כדי להוציאו משבעה מדורי גיהנם.

אלא שאני התפללתי שם אל הרבש"ע ואמרתי לפניו - הן כשאדם אומר לחברו אני מוחל לך, אין אלה אלא דברים בעלמא. רק אבא כשהוא אומר אני מוחל מחילתו - מחילה. ראה נא רבש"ע דוד המלך כמה רדיפות נרדף ע"י בנו וכמה צער הצטער בגינו ובכל זאת נותר אב והוא מחל. רבש"ע הן אתה אב ומחילתך מחילה - אנא אמור - אני מוחל.

כך ידוע היה בתפילותיו המיוחדות בקברי אבות שבחברון, בהם היה מבקש רחמים על שלוש דברים: על הבאת מתי ישראל לקבורה כשהם שלימים בגופם, על החילונים שיזכו לפקוח את עיניהם ולראות האמת, ועל עם ישראל בארצו. בתפילות אלו היה מתפלל באידיש כדבר איש אל רעהו היה מתחנן אל האבות

כן ידועה התפרצותו בבכי בכל עת שעלה על קברה של רחל אמנו, כשהיה פונה באידיש כדבר בן עם אמו, והיה זועק בבכי מאמנו: הקב"ה מבקש ממך 'מנעי קולך מבכי' אבל בנך מבקש ממך אמא, אל תפסיקי לבכות, עלי לפני כסא הכבוד והעתירי בעד בניך הנמצאים בצרה.

את כוחו בתפלה סיפר מרן פעם בעת חתונת בתו השלישית, היה זה בעת גלות שנחאי כשנקראתי למשטרה היפנית. ידעתי מה הם רוצים - ממה חיים שלש מאות וחמשים בחורים שאינם עובדים

כולם ידעו - מהקומה השלישית לא חוזרים חיים! פחד מוות נפל עלי כשעליתי לשם. אבל בלכתי... התפללתי ושמעו מה אמרתי: רבש"ע אם אתה בוחר בי לקרבן, אני הולך בשמחה. אבל... אחזור משם חי, רבש"ע אני מבקש ממך שלושה דברים:

היתה לי הזכות לבקש, רבותי! כשנברא נמצא בפחד-מות מותר לו לבקש!! וביקשתי שלושה דברים: <

רבי חיים זצ"ל מלווה בחתנו שיבדלחט"א
רבי יצחק אזרחי שליט"א

היה נותן דרור לרגשותיו בעת השתתפותו בצרות הזולת

רבי חיים שנודע כבעל רגש אדיה, שכשיטת חיים לא ראה באיפוק וביכולת המעצור כל מעלה. בעשרות ובמאות הזדמנויות היה מניח לרגשותיו להתפרץ בפומבי. לא רק בעת אמירת הפיוטים המרגשים 'אלה אזכרה' ביום כיפור או בקינת 'ארזי הלבנון בט' באב, שבהם היה מגיר דמעות כמים, אלא גם בהדמנויות 'פשוטות'. כידוע - בגלל כובד שמיעתו, נוהג היה לעמוד בסמוך לבעל-קורא ולהטות אזנו וכך ראוהו כולם כשפרץ בבכי מר למשמע פרשת מכירת יוסף, או בקריאת ההפטרה על חנה ופניה, או במגילת רות, שבהם היה בוכה מרות. או כשתאר בשיחת מוסר את מאמרי חז"ל על סבלות רבי עקיבא ובת כלבא שבוע, לפתע טלטל בכי מר את גופו, הדמעות שחנקו את גרונו נמנעו ממנו להמשיך את דבריו.

במיוחד היה נותן דרור לרגשותיו בעת שהיה מדובר בהשתתפות בצרות הזולת, בהם היה תובע להשתתף בצער הזולת ולהפגין זאת ללא מבוכה.

כשבא לנחם את אלמנתו של אחד מתלמידיו ישב דומם לרגע קל ואחר כך ככה בדמעות שליש שעה ארוכה, בלי להוציא מילה מפיו. או כשראה פעם ילד פצוע שהיה חבוש בידיו וברגליו, פרץ בבכי סוער מבלי יכולת לזוז ממקומו. 'סכלים סוברים - אמר

בארח צדקה חיים

כהמשך למאמר הראשון של הגליון הקודם, על מסכת שקידתו ויגיעתו הנוראה בתורה של מרן שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, השבוע נתמקד בפן נוסף מאישיותו הדגולה, במידותיו הטובות בהקנאת הרגשה טובה לזולת מחד, והשתתפות בצרותיו מאידך.

נפתח בדברים נפלאים ששח מרן רה"י הגאון רבי נתן צבי פינקל, דברים נפלאים אודות הגר"ח שמואלביץ זצ"ל ונצטט את לשונו:

"מי לנו גדול ממרן ראש הישיבה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל שיום פטירתו חל בשבוע זה, אשר כולו היה סמל השלמות. שלמות במעשה, שלמות בעמל התורה ושלמות במידות טובות.

וכפי שכבר היטיבו להגדירו בשם הספר 'מח ולב' שנכתב על דמותו, וכשמו כן הוא, שלמות גם במח וגם בלב. הוא היה בעל 'מח' עצום, בד בבד עם התמדתו הנוראה, והוא היה בעל 'לב' רחום ביותר. אולם לא היה זה אצלו שני ענינים נפרדים, אלא האחד השלים את השני ליצירה מושלמת של גדלות. ואף שלכאורה 'מח' ו'לב' אינם שייכים זה לזה, ויתכן ת"ח בעל מח גדול שאינו בעל לב וכן להיפך, מכל מקום גדלות אינה יכולה להימצא אלא במי שהוא גם בעל 'מח' גדול וגם בעל 'לב' גדול ורחום, שכן תפקיד המח הוא לקלוט ותפקיד הלב הוא להבין, ושניהם מסייעים האחד בידי השני, נמצא ששלמות אינה יכולה להיות במי שחסר אחד משניהם.

שמעתי מעשה, באדם שהגיע לתנות בפניו את צרותיו המרובות, והוא בליבו הרחום לא היה מסוגל לשוב לשגרת יומו לאחר שהאזין לקול דמעותיו, והלך לכותל המערבי. אך לאחר ששהה שתי דקות בכותל סב על עקבותיו לצאת. הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצוק"ל שהיה נוכח במעמד זה שאלו, מדוע ראה לצאת לאחר פרק זמן כל כך קצר. השיבו רבי חיים, שכיון ששמע את צרות האיש הנ"ל, לא היה מסוגל שלא לשפוך את ליבו בבכי תמרורים, ומאחר שאין מקום ראוי יותר מהכותל המערבי להוריד דמעות נסע לשם על מנת להעתיר בעדו. אך לאחר שתמו דמעותיו, חס על זמנו היקר ושב מיד לבית המדרש ללמוד, הרי לנו שימוש מושכל במח ובלב יחדיו".

העניינים בעתיד? עניתי בשלילה. כהרף-עין התייפח בבכי נסעה התמוגג בדמעות, ולא נרגע במשך שעה ארוכה, ואיך לא אבכה בהילקח? אף אדם אחר לא הראה כלפי מדה כזאת של השתתפות בסבל, התבטא אותו אומלל.

הייחודיות שלו לבין אדם לחברו...

עם עצם היותו עילוי וגאון גדול, היה לו הרגש נורא לרחם על החלש בלימוד. מצד אחד היו לו חברות אריות ממש, ומאידך כשהיה בחור שלא היה מי שילמד עמו, הקדיש מזמנו גם בשבילו. ואמר למה

בצער הזולת.

"אני נזכר כי פעם בקשו ממני לסדר חברותות לבחורים שבאו לישיבה מחו"ל אמרתי להגר"ח שעדיין אין לי חברותא בשבילי ואיך אני אסתדר. אולם, הוא ענה לי במקום: "תעזוב את עצמך, בזכות זה שתסדר חברותות לאחרים יהיו לך חברותות טובות!"

עוד מספרים, שבהלווייתו של הגר"ח, הלך איש סומא ומירר בבכי אחרי מיטתו. לאחר מכן סיפר האיש: "נפגשתי עמו באקראי לפני שנה. הגר"ח שאל אותי, אם אני דורש ברופאים, והשבתי בחיוב. חזר ושאל: היש סיכוי, לדעתך, כי עוד יחזור אלי מאור

הדבר הראשון אני מבקש ממך רבש"ע שכאשר אזכה לצאת מן הגיהנום פה, שתפטור אותי מן העול הכספי, הדבר השני שביקשתי שאזכה להשיא את בנותי לתלמידי חכמים, והדבר השלישי שאזכה לגדל את בני לתלמידי חכמים.

'מה שקרה שם איני יכול לספר, אבל, חזרתי משם וב'ה שתפילתי התקבלו'.

לקח מאלף מהורים לתינוק הקונים לו נעליים

עוד בענין זה סיפר המשגיח הגר"ח וואלקין זצ"ל: "מין הגר"ח כידוע היה מתרגש באופן נדיר מכל דבר שנגע ללבו שהיה לב רחום ורגיש.

זכרוננו, שפעם מסר שיחה מוסרית בישיבה, ובתוך השיחה סיפר שבדרכו לישיבה עבר ליד חנות נעליים בפינת הרחוב וראה הורים צעירים לימים עם עגלת תינוק כשהם מביטים מבעד לחלון ורוצים לבחור נעליים לתינוק שלהם לראשונה בחייהם. הגר"ח התפעל כולו ואמר בשיחתו: "האם נוצר מכשיר מד בעולם שיכול למדוד כמה אהבה יש בלב ההורים לתינוק הטרי שלהם, והם באים עתה לבחור לו נעליים, כמה אהבה מונח בלב ההורים, אבל תדעו לכם שהלב מלא זה רק כאן בעולם הזה, וכשנעלה למעלה שם אין לב, רק מה שהכנו כאן כך יהיה לנו שם, וכשאמר זאת הגר"ח התרגש ביותר עד כי מבין ריסי עיניו החלו לנשור דמעות לרוב.

"כדידי הוה עובדא. היה לי בן משפחה שלמד בישיבה ועבר להתגורר לאחר נישואיו בארה"ב, והנה באחד הימים בתו חלתה במחלה אנושה מאד. הם כתבו לי טלגרם על המצב הקשה ובקשו ממני שאלך להגר"ח שיעתיר בעדם. מיד סרתי לבית הגר"ח בבהלה, הוא למד אז עם חברותא, סיפרתי לו את הבשורה הקשה ובקשתי ממנו שיתפלל עליה. הגר"ח ביקש ממני את שם החולה, מיהרתי לצאת מיד מחדרו בכדי שלא להפריעו מלימודיו. לאחר מכן סיפר לי החברותא שעם יציאתי החל הגר"ח להתפרץ בבכי מר מאין הפוגות במשך שעה ארוכה עד שבקושי הצליח להתאושש ולחזור לסדר לימודיו.

החברותא סיפר לי שהענין ושאל את הגר"ח מדוע הוא בוכה כל כך? והגר"ח ענה לו בהאי לישנא: "הבנתי מעצמי מיד שהמצב אנוש וכבר אין מה לעשות, אבל אם הייתי בוכה בפנים החדר הרי זה היה משפיע עליו ושובר אותו, ולכן התאפקתי מלבכות עד שיצא כדי שלא יבהל יתר על המדה". כך היה גאון ברגש וגאון באיפוק יחדיו.

"הגר"ח אף היה מדבר רבות בשיחותיו על החובה להיות נושא בעול עם חברו בכל מצב שהוא. בתקופת במלחמת יום הכיפורים היה הגר"ח נסער כולו ממצב הכלל וצער הזולת, לא אשכח איך שבאותה תקופה נכנס הגר"ח לישיבה ושאל קבוצת בחורים שהיו אז בישיבה בהתרגשות:

האם ישנתם בלילה? האם אתם מסוגלים לישון טוב בלילה? האם אתם יודעים כמה אמהות לא ישנות בלילה כיון שבנם נמצא עתה בחזית המלחמה, האם הנכם יודעים כמה נשים יושבות בדאגה וממתנות לבעליהם, איך אתם יכולים לישן בשקט כשאמא מודאגת מבנה הנמצא במלחמה, היכן ההשתתפות בצער? היכן ה'נושא בעול'?" וכך בתוך דבריו פרץ הגר"ח בבכי נורא שהמים את לב הבחורים, כך החזיר בנו הגר"ח את המושג הפנימי של השתתפות

מדוע התאמץ רבינו להשתתף בבר מצוה בשכונת קטמון הרחוקה?

הטוב בעד טרחתו שהוא מטריח לבא מקטמון הרחוקה אך ורק לשמוע את שיחותי. החלטתי שבמדה שאדם מודד מודדין לו, ואכיר לו טובה על ידי השתתפותי בשמחתו."

"אבל יסלח לי כבוד ראש הישיבה" טען נגדו, "הלא כ"כ הרבה אנשים משתוקקים לשמוע את שיחות המוסר של ראש הישיבה עד שאין אפילו מקומות עמידה, ומי שכן מסתדר, מרגיש כעשיר גדול שהצליח לתפוס מקום. אז איזה ענין של הכרת הטוב מגיע לאיש בעד השתתפותו?" הגר"ח נענה והסביר לו שצבור שלם היא בעצם הרכב מהרבה אנשים פרטיים. וכמו שפרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, כמו כן יהודי אחד ועוד אחד ועוד אחד מצטרפים לגוש שלם שנקרא צבור, ובלי היחיד, הלא אין צבור וכבר הורונו חז"ל ש"צדיקים ממנום חביב עליהם יותר מגופם", ולכן חוזרים אפילו על פכים קטנים, כמו"כ יש להחשיב את כל יחיד ויחיד אפילו הוא חלק מצבור גדול. "אם אביו של הבר מצוה לא היה משתתף וכן עוד אחד ועוד אחד לא היו משתתפים, אז למי הייתי מוסר שיחות, לקריות?" שאל הגר"ח. "בלי כל אחד מהיחידים האלה היה העולם חסר היר"ש שיוצא משיעורי מוסר אלו. האם לא ראוי שאחזיק לו טובה בעד זה?" (כנסת ישראל, עמ' רסד)

סיפור מופלא סיפר הגרמ"א שטרן זצ"ל המשגיח דישיבת קמניץ בירושלים, וכה הווה עובדא. פעם הזמין אותו איזה צעיר מהת"ת שעי"י ישיבת קמניץ, להשתתף בבר מצוה שלו. להגרמ"א זצ"ל לא היה נעים לו לסרב, והסכים להשתתף יום הבר מצוה היה יום גשמי עם סערות עזות ובקושי הגיע לשמחה שהתקיימה בשכונת קטמון הרחוקה. כשהגיע לבית הבחין בטקסי שעוצר ליד הבית וקולו של איש זקן נשמע מהבפנים; כנראה, הזקן ביקש שיעזרוהו לרדת מהטקס. הוא מיהר אל המכונית ועזר לו. בצאתו מן הטקסי ראה שוב איך שהאיש פוסע את פסיעותיו בקושי אל בית השמחה. פתאום הבחין שהזקן לא היה אחר ממין הגר"ח זצ"ל. אותו היום היה יום עמוס בעבודה בשביל ראש הישיבה היות והתקיים עצרת הספד על הגרמ"א זקס, חתנו של החפץ חיים ששימש קודם המלחמה כראש ישיבת ראדן, והגר"ח היה ראש המספידים. כמו כן, בשעות הערב מסר הגר"ח שיעור קבוע בישיבה, וכידוע, התאמצותו בשיעוריו מיצו את כוחותיו מאד. הגרמ"א שטרן פנה אל הגר"ח לדעת מה ראה על ככה להשתתף אישית בשמחה זו.

"אסביר לכם את הענין" השיבו הגר"ח. "אביו של הבחור הבר מצוה הוא מן המשתתפים הקבועים בשיחות המוסר בישיבה, והרגשתי ענין של הכרת

בסעודת פורים בחיק משפחתו, נראים בתמונה מרנן רבי נחום פרצוביץ ורבי רפאל שמואלביץ ושיבלחטא רבי יצחק אזרחי

נחן לי הקב"ה כוחות, האם לעצמי? הרי זה רק בשביל השני:

מספר מורנו המשגיח הגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א: בעיני ראיתי מי שנכנס אליו ואמר לו שאין לו חברותא, (למרות שלא היה רגילות להיכנס על דברים אלו לר' חיים) והיה נסער מזה כ"כ, ושלח מיד לקרוא למשגיח דודי הגאון ר' אהרן חדש זצ"ל - שהיה מחזק את הישיבה באופן שכולם חייבים לו הכרת הטוב, שידאג לאותו אחד שאין לו חברותא. ושמעתי שאומר לאותו בחור שאם לא יהיה לו חברותא, הוא בעצמו ילמד עמו. היה זה בסוף ימיו, ומילים אלו חיזקו כ"כ את הבחור ששוב לא היה צריך חברותא, ולא שכח את זה כל ימי חייו.

דבר נוסף היה לו גאונות ברגש. זהו חידוש עצום מה שחידש שכל כלל ישראל יודעים בתפילותיו על קבר רחל: 'מנעי קולך מבכי ואני חיים בן עטל אומר לך אמא כן תבכי וכן תבקשי'. אני בעצמי שמעתי זאת ממנו כשסיפר זאת בשיחה בליל יום כיפור.

היה לו סדר קבוע בתפילותיו. כל שבוע ביום ששי אחה"צ הלך לכותל המערבי והתפלל כמה דקות משיח את הלב, הוא הלך בדווקא רק ביום ששי 'ואל יבוא בכל עת אל הקדש' שלא יהיה הרגל ויקהו הרגשות. (למרות שהיו אחרים שכן הלכו כל יום) כל שבועיים הלך לקבר רחל, כל חודש לחברון למערת המכפלה. ובערב יו"כ הלך לקבר האור החיים לבקש מחילה, הוא הכניס הרבה אוה"ח מה שקודם לא היה כ"כ ידוע בשיבות וגם התווכח עמו ובא לבקש מחילה שהתווכח עמו והגאונות ללכת ליד אבשלום להתפלל, לא ידוע על אחרים שהתפללו שם, והוא כל ערב יו"כ הלך להתפלל שם ובכה וסיפר אח"כ בשיחתו בישיבה:

הייתי שם ואמר זה יד שהציב, מי שרדף אביו וברח ממנו וכשאבשלום מת בכה שמונה פעמים והעלה אותו לגן עדן. מה בן עשה לאבא ומה עשה האבא בשביל הבן שלו והיה בוכה בהתרגשות 'כי אנו בניך ואתה אבינו', זה היה מרעיד את הלבבות הרגש הלב שלו.

אבא סיפר שבמלחמת השחרור היתה הברית של בנו הגאון ר' מאיר שליט"א. הוא היה שרוי בשמחה עצומה והגיע לברית ב'שערי צדק' הישן וראה שמביאים פצוע, הוא עמד ליד עמוד והתחיל לבכות, לא יכל לסבול זאת. אחרי שנרגע מהבכי נכנס לברית של בנו אי אפשר לשכוח שחטפו את המטוס (אנטבה) אמרו תהילים בישיבה אתו, את הבכיות שלו וכמה מילים שאמר קודם. מה הוא אמר? אם הבן שלי היה שם... אז מה עם זה יהודי אחי, זה מה שמביא אותנו לבקש רחמים והבכיות היו מרטיטות. שבאו לספר לו שהצילו את נוסעי המטוס, באו לספר לו שנולד נכד במשפחה והיתה שמחה גדולה, ראו שהשמחה הזו היתה קטנה לעומת שניצלו שם יהודים, איזה שמחה עם הזולת.

“נאך א' קליין ביסאלע (עוד טיפה)...”

סיפר תלמיד חכם אחד, מחשובי האברכים בישיבת מיר המעטירה, שבצעירותו הזמינו פעם מרן ראש הישיבה הגה"צ רבי חיים שמואלביץ זצ"ל לסעוד עמו את ארוחת הצהריים בביתו. כאשר היה נהוג בימים ההם, שראשי הישיבות הביאו עמם לפעמים לביתם בחורים עילויים לסעוד עמם, וממשיכים ללמוד עמם בביתם, כדי לקרבם ולחבבם.

והנה בעת הארוחה הגישה הרבנית הצדקנית ע"ה את התבשיל המיוחד שהכינה, וכשסיים הרב את מנתו פנה אליה בחיוך, ואמר: זה טוב מאוד! בריא ומחזק את הגוף לתורה ועבודה, יש אולי עוד קצת

בסיר? בוודאי! - זהרו פני הרבנית, יש לי סיר מלא! וניגשה בשמחה להביא מנה נוספת.

כשראה הרב את גודל הנאתה ושמחתה בהצלחת בישוליה והנאתו ממלאכתה, ביקש ממנה שוב לאחר שסיים את המנה השניה: “נאך א' קליין ביסאלע... (עוד טיפה...) זה ממש מחיה נפשות!”.

התלמיד שסעד עמו על שולחן קדשו התפלא למראה, מדוע הרב מבקש היום עוד ועוד? - הוא הכיר היטב את נפש רבו ושיחו ושיגו, ואת ריחוקו העצום מכל תאוות עולם הזה והבלי... הרב הבחין בפליאתו, וכשיצאה הרבנית למטבח

להגשת המנה השלישית רכן לאוזנו והסביר לו: הרי הרבנית טרחה כאן לפני הצהריים רבות בהכנת תבשיל זה, ומצפה לראות שנהנים ממעשה ידיה! - כשם שאני טורח להכין היטב את השיעור הנמסר בישיבה, כמה הנאה יש לי כשניגש בחור לאחר השיעור, ומברר שוב כיצד מתורצת קושיא פלונית... - הרי התבשיל הוא השיעור שלה! היא נהנית ושמחה מאוד כשמבקשים מנה נוספת!!!

ובאמירתו והנהגתו זו כבר נתן 'שיעור' שלם לתלמידו, בענין תיקון המידות והנהגות שבין איש לאשתו... (טיב הקהילה).

מבאר רבותינו

איך להגיב לאדם שהכחו או הזיקו

כי למחיה שלחני אלקים לפניכם ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים (מה, ה-ח).

המשמעות האמיתית של הדברים היא כפשוטו ממש. כל המעשה הזה נעשה בגזירת עליון: “שלחני אלקים לפניכם”, ואם כן אין לאחים כל יד בדבר. כל המעשה לא נעשה על ידם.

היוצא מזה שעל פי דין צריך כל נפגע לחפש אחר היתר להיות בכעס על מי שפגע בו. כל מה שקרה לו, הרי בהשגחה עליונה בא לו. ומה הוא רוצה אם כן מן המכאיב לו, וכי אדם מתרעם על האבן שנזרקה עליו מסיים מרן המשגיח את דבריו ואומר: “השקפה זו היא ברוח התורה, ונקוט כלל זה בידך!”.

שולחן מלכים

דומה לשליח בית דין בהיותו שלוחו של מקום. וכן אמר דוד המלך ע"ה בעת שיצא שמעי בן גרא וקללו קללה נמרצת (שמואל ב, טז) “וכי ה' אמר לו קלל את דוד ומי יאמר מדוע עשית כן”. מסיבה זו לא הניח דוד לאבישי בן צרויה לנגוע בשמע' בן גרא לרעה וזהו מה שאמר יוסף לאחים: “אל תעצבו כי למחיה שלחני אלקים לפניכם”. לא כמו שאנו סבורים על פי השגת שכלינו, שדבריו אלו לא היו אלא דברי הרגעה וניחומים, וכאילו בא האח הרחמן ואומר לאחים הנרעשים והמופתעים: “אל לכם להצטער, המעשה לא נורא כל כך, ובפרט שאני הרווחתי מכל הענין ונעשיתי למשנה למלך וכו'. לא ולא, אין זו רוח התורה ובודאי לא לזה נתכוון יוסף.

לכאורה לא היה ראוי על המצרים העונש הכבד של עשר המכות וטביעה בים, אחרי שכבר מראש נגזר על ישראל “ועבדום וענו אותם”. ויותר מכך מכיון שהעבדות והעינוי נגזרו כבר על ישראל, יוצא איפוא שהמצרים קיימו את דבר ה', ומדוע עליהם להיענש? ומסביר הרמב"ן (שמות יח, יא) שהעונש שהגיע להם - מידה כנגד מידה - משום ש"זדו עליהם" וחשבו להכריתם מהעולם. וזה היה מעבר למה שנגזר על ישראל.

מוסיף בזה מרן המשגיח רבינו ירוחם זצ"ל: שענין זה נוגע לכל יחיד ויחיד. מעיקר הדין אין לו למוכה מה לבוא בטענות או להיות בכעס על מכה, כי הלה